

Ion DUGĂEȘESCU

Gheorghe GLIGĂ

MONOGRAFIA comunei POIANA MARE - Dolj

Ion DUGĂEȘESCU

Gheorghe GLIGĂ

MONOGRAFIA
comunei
POIANA MARE
- DOLJ

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2014

Copyright © 2014 Editura Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al editorului.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUGĂEȘESCU, ION

Monografia comunei Poiana Mare - Dolj / Ion

Dugăeșescu, Gheorghe Gligă. - Craiova : Universitaria,
2014

ISBN 978-606-14-0876-4

I. Gligă, Gheorghe

908(498 Poiana Mare)

Cuvinte clarificatoare

Lucrarea de față, îndeobște numită *monografie*, am conturat-o desprinsă din chingile stereotipiei. Pentru a o oferi cititorilor ca materie mai comestibilă, împănată și cu fructele dulci și cu unele acre, sau amare, spre a incita la ceea ce se cheamă critică. Căci, judecata de valoare chiar își dorește critica doctă, percepută ca ingredient stimulatив al evoluției spirituale. Concepția lucrării este dirijată în chip natural de educația și trăirile autorului de-a lungul celor 3 orânduiri sociale: primii 15 ani în capitalismul vechi, următorii 42 în socialism, *del capo al fine*, iar ultimii 25 în așa numita economie de piață. Am lăsat, de aceea, loc pentru evaluarea, sau doar aprecierea fugitivă a faptelor, evenimentelor vieții oamenilor localității noastre, a unora care au avut legătură sau numai tangență cu poienarii, am făcut uz de raționamente și învățăminte din filosofia omenirii, acestora alăturându-le pe cele personale, pozitive, formate, crescute pe solul mănos moștenit de la înaintași.

Cât privește cuprinderea faptelor, a istoriei locurilor, este de înțeles că nu se pot aduna toate cele semnificative, reprezentative, în asemenea lucrare, chiar de ar ajunge la zeci de volume, adică mii de pagini. Nu e mai puțin adevărat că satisfacerea pretențiilor maxime, cere timp enorm de documentare, care nu poate fi decât sumară, și de redare a „recoltei” în stil anume. Dar și gusturile sunt pe cât de numeroase, pe atât de diferite, până a fi și contradictorii. Ceea ce le place unora, le displace altora, chiar ce nu-mi place mie, altuia îi place. Toate acestea au fost condensate în maxima latină *De gustibus*.

Printre cele mai reconfortante/înțelepte soluții de fericire oferite de filosofia selectată, este „să te mulțumești cu puțin”. Sau, ar completa înțeleptul sintetizator: - *puțin și bun*. Opțiunea este la discreția tot a... gustului.

Prin lucrarea noastră, socotim că am „deștelenit” partea de început a... tarlalei istoriei comunei Poiana Mare, și lăsăm, cu condescendență, rolul și lucrul altora, pentru a completa-o cu alte descoperiri, evaluări și învățăminte, chiar și cu corecturile obiective - contribuții dorite pentru înălțarea edificiului cunoașterii realităților vieții acestor oameni și locuri. Asemenea contribuții = muncă, sacrificare a unei părți din viața aceasta pământeană, pentru interesul umanitar - sunt semnele perene ale iubirii omului evoluat. Exemple de urmat.

În acțiunea noastră de transcriere pe calculator, apoi pe hârtie a lucrării, am primit impulsul de pornire și însuflețire a muncii, de la domnul inginer și jurist *GHEORGHE GLIGĂ*, secretar al primăriei Poiana Mare, apoi susținerea sa viguroasă cu documentare de importanță esențială, găsită, aflată chiar și pe unde se spunea că nu mai există. Spiritul său îl definesc ca fiind de coechipier, cu aport material de bază al lucrării comune.

Aprecieri deosebită acordăm doamnei profesoare de istorie, nelocalnică, *ELVIRA ȘERBU*, care a funcționat un timp la liceul din comună și care a adunat material valoros în monografia sa din 1975, când a beneficiat și de arhiva existentă în posesia primăriei (ne arsă de „revoluționari” în 1989). Din acea lucrare, rămasă doar dactilografiată (acum xeroxată), am extras și utilizat mulțime de date, unele reformulate, repoziționate și interpretate. Păcat că fotografiile, de care amintește profesoara, nu s-au mai găsit.

De ajutor prețios ne-a fost bunăvoința unor poienari, care au răscolit propria memorie și a rudelor, pentru a readuce, din stocul biologic, info de interes punctual - numele lor se află înscris aici, la locul potrivit.

Informații de valoare excepțională = certă, am preluat din cele 5 tomuri groase ale scriitoarei octogenare *FLORENZA MARINCU - CIOBURI DE ISTORIE*, ultima supraviețuitoare în linie directă a neamului moșierilor Marincu, deținătoarea celei mai bogate și valoroase documentații, privind Poiana Mare legată de istoria țării. Românitatea, socotesc că îi este datoare cu mulțumiri și recunoștință, pentru nemuritoarele sale consemnări de istorie, acordarea premiului pentru „cel mai bun roman istoric pe anul 2002”, fiind doar începutul gratitudinii naționale, căci cea mai extinsă ar trebui să vină din partea editorilor și cu osebire a cititorilor, a poienarilor.

În paginile cărții noastre, am folosit, cu larghețe, exprimarea populară a localnicilor, îndemnați și de utilizarea unor forme gramaticale chiar de Eminescu, în proza sa; în câteva cazuri am făcut uz și de exprimarea personală pe care o socotesc mai rațională: acelaș, aceeaș, totuș (fără i nerațional, inutil), lubeniță (nu pepene verde), sunt câteva exemple, restul se pot depista citind.

Mulțumirile noastre - adică ale celor 2 coechipieri I.D.P și G.G.- datorate numeroșilor susținători cu informații, le-am socotit mai pregnante prin nominalizarea lor operativă, la locul transpunerii în pagină.

Ion Dugăeșescu = *POENELU*

AȘEZARE ȘI VECHIME

Începem curgerea istorisirii în maniera curgerii naturale a apei, abundentă dintotdeauna pe meleagurile acestea - curgere de la apus spre răsărit, spre Marea Neagră. Uzăm și de o scânteiere filosofică: *tot ce apune, va răsări! în partea similar opusă.*

Poiana Mare, în forma dreptunghiului foarte lung și îngust, este situată geografic, transversal pe linia mediană est-vest a semicercului ce-l descrie măiestrit Dunărea, cu apa ei veșnic curgătoare spre Marea Neagră, numită în vechime Pontul Euxin. După ce depășește localitatea Cetate, masa lichidă îmbrățișează Calafatul și Ciupercenii, apoi își continuă drumul rectiliniat prin dreptul localității Desa, tot mai aproape de Balcani. De la marginea comunei până la fluviu, sunt cca. 14 km, iar distanța, pe meridianul țării, care este 45, între cele 2 extreme, Cetate - Dunăre, măsoară cca. 25 km.

Așadar, orientarea Poienii Mari este relativ est-vest, cvasiparalelă cu cursul Dunării, pe lungime de cca. 10 km, continuu, la care este adăugat satul nordic, micuț, Tunarii Noi. Lățimea comunei, ușor variabilă, măsoară în jur de 2,5 km, în jumătatea vestică și restrânsă puțin în cea estică. Forma de dreptunghi brăzdat de șoseaua mediană, își trasează ordonat cele 4-5 străzi relativ drepte și paralele cu mediana, intersectate doar de câteva artere transversale, rare, nord-sud.

Relieful teritoriului are 2 aspecte înrudite:

✓ În sud se întinde suverană lunca Dunării, care se „infiltrează”, și în intravilanul sudic prin fâșia specifică de vale cu apă, cândva alimentată grijuliu de mama Dunăre. Cu mult în urmă, în ere geologice, pe distanța de cca. 14 km până la vadul fluviului, acesta și-a „construit” lăfăitor fâgașe numeroase, văi/albii paralele, pe care își... încura apele primăvara, mugind înfiorător, precum ființele mitologice sau din povești. Pe terenurile luncii, se înțelege că, văile sunt flancate de delușoare făcute din materiale aluvionare: pietriș, nisip, cochilii de ființe mici, melci, scoici, oase de pești și animale terestre, resturi de plante. Înălțimea acestor delușoare este mică, unele ating câțiva metri mai mult, mulțumită vânturilor, numindu-se măguri, grinduri sau dune de nisip.

✓ În nordul comunei, platforma Câmpiei Române se înalță imperceptibil dar constant, nedepășind 200 m peste nivelul mării, solul este cu fertilitate

superioară - „pământ negru”, numit popular, de tipul cernoziomului. Nu vom intra în detalii și denumiri științifice din acest domeniu. Spunem doar că, prin această zonă a țării, în ere și mai îndepărtate a hălăduit marea, că fenomenele atmosferice au erodat munții Carpați consecvent și au cărat la vale materialele fărâmițate, masivelor reducându-li-se înălțimea dar, ridicând nivelul a ceea ce a devenit câmpie. Pe câmpie au crescut plantele, cu procesele lor de viață. Fenomenele naturii frământătoare, au dus la formarea solurilor devenite mai fertile în arealele cu păduri mari, cu plante diverse, dese. În timp, pădurile au fost transformate, periodic, în cărbune fosil, care se găsește acum și prin subsolul Desei - Negoifului, în straturi subțiri sau puțin groase. Prin anii 1970-80, se preconiza exploatarea lor în cariere de suprafață, idee abandonată, încă de pe atunci. Hotărârea, respectiv abandonarea, poate a fost chiar mai valoroasă, cel puțin pentru agricultură și mediu.

Clima Poienii Mari este influențată sensibil de dispunerea geografică și de natura solurilor, deci mai călduroasă decât în restul țării, media între +10 -11,5° C, zilele cu cer senin 130-140 pe an. Primăvara e capricioasă, dar în genere ploioasă și temperată. Cea mai caldă lună martie îmi amintesc că a fost în 1948, când în decada a treia se făcea baie în Dunăre, și în oricare baltă, ca vara. Zona este cu puțin mai săracă în precipitații, în medie 480 mm anual, mai cu seamă de când proverbialul „Corn al Caprei” din Serbia (munte conic, înalt, frumos, vizibil din jumătatea de apus a comunei), a cam întărcat abundența pluvială din vară- toamnă, și nu mai expulzează norii negri, cu potop de ploaie torențială, cu grindină și vijelii terifiante, de spărgeau geamurile caselor și frângeau crengile copacilor. Curmându-se acest fenomen meteo-balcanic, după anii 1950, Poiana Mare a devenit pol al căldurii în țară, precum anunță meteorologii. Nici gerurile, care înghețau Dunărea câteva săptămâni, prin ianuarie, nu prea mai coboară între -21 -30° C, nici zăpezi de 1-2 m viscolite, nu mai apar. Poate au plecat de pe aceste meleaguri odată cu lupii, existenți în număr mare înaintea ultimului război mondial, și care îndrăzniseră, după război, (văzuți de mine) să intre noaptea și în capătul apusean al comunei, când zăpada era pe ulițe cât gardurile.

Dunărea nu-și trimitea apele prin văile ei poienare numai pe deasupra solului, folosea, cu discreție, și canalele subterane, pânza freatică, în chip de surpriză, sau poate de mesager al ei antemergător. Uneori, ciobanii locali, veniți mai timpuriu cu oile la păscut „în vale”, erau surprinși de apa mesageră a fluviului năbădăios, în 2 feluri: or nu mai puteau trece pe drumul de ieri, fiindcă solul fusese acoperit de apă noaptea, pe tăcutelea, or nu mai puteau să se înapoieze seara cu turma la târlă, din același motiv. Dacă apa izvorâtă nu se înălțase la mai mult de 40-50 cm, ciobanul lua cu el oaia cea mai isteată și trecea prin vadul liniștit, căci se știe, după o oaie se ia toată turma, fără teamă.

Amplasamentul comunei, și al satului în vechime era, la începuturi pe malurile bălților, apoi la confluența luncii cu câmpia. Poziția a fost de cel mai mare folos locuitorilor, mai ales pe treptele sociale inferioare, când omul era dependent vital de darurile naturii apropiate. În luncă oamenii găseau mai tot ce le înlesnea traiul modest: pește, păsări, melci prin bălți, tot aici plante combustibile, după uscare, sau pentru uz gospodăresc: trestie, papură, rogoz, coșcove; în bălți creșteau și porci, bivolițe, pe anumite terenuri uscate găseau iarbă pentru animale sau cultivau plante cerealiere, legumicole; copacii diverși creșteau singuri luxuriant, iar de prin sec.19, statul a plantat mii de hectare de nisipuri zburătoare cu salcâmi, care au stabilizat solul, s-a eliminat, în mare, poluarea cu praful nisipurilor și a oferit lemnul cel mai tare și repede crescător pentru construcții casnice și alte întrebuințări.

Până cu cca. 2 secole în urmă, latura nordică a Poienii era acoperită cu tufani, plante care au „lucrat” milioane de ani la „fabricarea” creaționistă a solului fertil, pentru omenirea ce s-a născut/apărut aici doar de câteva zeci de mii de ani. Descoperirea acestui „secret” al solului de sub pădure, i-a fost fatală stejarului numit tufan, oamenii l-au tăiat, i-au desființat și rădăcinile și au trecut la cultivarea tot mai extinsă a plantelor graminee, oleaginoase, fructifere etc, ceea ce le-a înlesnit, oamenilor, înmulțirea. Asta până la un punct, când procesul devine regresiv, tot naturalmente dirijat.

Dacă ploile veneau cu regularitate de la Cornul Caprei, vestic, iar zăpezile le aducea crivățul, numit și coșavă, din direcția opusă, însoțit de geruri și viscole, căldurile mari ale verii, țărani nu știau de unde vin, dar credeau că numai de la soare.

Vântul cel mai necesar, prietenos suflător ponderat mai tot timpul anului, a fost numit Băltărețu, poate având legătură și cu bălțile sudului. Alt vânt a fost numit Austru, sau „traistă goală”, făcându-se legătura cu țara dinspre care vine, sau cu efectul său economic. Cât privește cutremurele, zona Poienii este protejată oarecum, de seismele vrâncene puternice, prin distanță, cca. 400 km, iar celor sudice, vestice le stă barieră Balcanii, de aceea mișcările pământului se simt ca ușoare, nepericuloase, nu prea luate în seamă.

La Poiana Mare se poate ajunge...

✓ cu trenurile liniei CFR Craiova - Calafat, iar din stația Golenți pe devierea destinată numai comunei, lungă de 7 km. Calea ferată județeană, datează de prin ultimele decenii ale sec.19, la puțin timp după invenția englezească, iar construcțiile stațiilor standardizate încă de atunci, durează laudabil și acum, fiind atât opere de arhitectură sobră, cu turnuri, plăcută, funcțională, cât și edificii de viabilitate multiseclară (mărturii materiale ale inteligenței strămoșilor, mult superioară actualei superficialități).

Calea ferată Golenți - Poiana Mare, a fost edificată în 2 etape: pornită la inițiativa primarului Marin Stănoiu și cu aprobarea șefului statului - mareșalul Ion Antonescu; s-a început terasamentul în 1943, după război a fost abandonată și reluată lucrarea, cu finalizarea în 1949. Până în acest an, poienarii, desenii, tunărenii, piscanii, ghidicicii, tare greu parcurseseră drumul până la Golenți: cu căruțele, cu săniile iarna, când erau expuși și atacurilor lupilor, mai ales pe zăpezile mari;

✓ cu mașinile auto, folosind șoseaua asfaltată (în anii 1960-61), însoțitoare oarecum a căii ferate și concurentă redevabilă, chiar sufocantă, în ultimele decenii (punctez: - asfaltarea șoselei s-a realizat atunci, de calitate cum scria la carte -nu în neglijență „tovărășească”- sub conducerea tehnicianului Constantin Iliu, originar din Coțofeni, Dolj, dar craiovenizat);

✓ în prima jumătate a secolului 20, până prin 1946, se putea ajunge în Poiana Mare și cu vaporul de pasageri, care acosta în portul Calafat, iar de aici, cu mijloace hipo, sau *per pedes*. Mersul cu vaporul era manieră... boierească, de eleganță și lux, de desfătare pe apă, iar sosirea vasului fluvial se convertea în eveniment sărbătoresc desfășurat chiar în port, de orășenii portuari, mândri de legăturile lor cu Marea și cu Europa, pe „drumul fără pulbere”, deosebit de reconfortant;

✓ La Poiana Mare s-a ajuns, și s-a putut pleca, doar în timpul celui de-al doilea război mondial, în modul cel mai temerar și inedit, pentru zilele noastre - cu avionul. Fără a fi vreo urmă de aeroport. Era însă necesar să fie îndeplinite concomitent câteva condiții: avionul să fie fabricație românească, pilotul să fie poienar și îndrăgostit mai ceva decât Romeo, iar mireasa legendar de curajoasă, încât să poată zbura prin văzduh alături de Icarul inimii sale, după „consumarea” datinilor nunții, în gospodăria mirelui. A mai fost

îndeplinită și dorința publicului poienar, care a ținut să-i poarte, pe temerari, pe aripile entuziasmului inimilor lor, la festivitatea aero de admirație și aplauze, desfășurată în apropierea nordică a comunei, pe teren agricol, după încheierea nunții. Măi, să nu uit ultima condiție: -poienarul nostru aviator **Pistol**, a fost însoțit de un prieten, cu aceeași marcă de avion, IAR (a se vedea și descrierea evenimentului, undeva mai jos).

Reperul vicinal al Poienii, de cea mai extinsă notorietate, îl întruchipează municipiul Calafat, în vest, pe malul curburii fluviului, la 10 km distanță între margini, sau 14 km mășurați aproximativ, între centre. În jur se află: sud - Desa la 6 km; vest - satul Smârdan la 4 km; Ciupercenii Vechi și Ciupercenii Noi, alături (cele 4 localități rurale stau în cea mai joasă porțiune de luncă, fostă inundabilă frecvent, până la ridicarea digului protector, în anii 1950, lucrare ieftină dar de eficacitate nedezmințită, chiar după cca 60 ani); est - Piscu Vechi și Ghidici; nord- satele Golenți la 8 km, și Basarabi la 9 km, aparținând de Calafat; apoi comunele: - Maglavit la 12 km; - mai la est - Moțăței.

*

Apelurile la sursele informatice subterane, pentru a încropi un mănunchi de date certe, credibile despre **istoria comunei**, a devenit mai de valoare, în ultimele decenii, decât recursul facil la documente din vremurile trecute, recurs ce suferă de sărăcie tot mai... extinsă, mai ales în cazul Poienii, pe măsură ce ne afundăm în secole și milenii. Așa că, ultima știință concurentă neîndoielnic a istoriei scrise, a devenit prima în importanță atestatoare materialmente = arheologic.

Se cunoaște că, dacii, spre deosebire de greci, n-au acordat importanță scrisului, sistemul lor informatic era evasioral, devenit apanaj al clasei stăpânitoare, știutoare a dogmelor religioase, cunoscătoare a trecutului, a științelor conducerii statului, a diplomației, a extragerii și prelucrării metalelor etc. Acest sistem a fost distrus odată cu ocuparea Daciei de romani, iar cunoștințele istorice orale ale celor învățați, au fost înmormântate împreună cu ei. De aceea nici despre trecutul foarte vechi al Poienii Mari nu s-a știut nimic sigur, până ce arheologia nu a scos la lumina zilei dovezi îngropate de pe vremea posesorilor lor. Și nici acestea nu sunt, încă, atât de bogate cum am dori. De aceea lăsăm viitorului mai darnic, speranța în seama arheologiei sistematice sau întâmplătoare.

O metodă de credibilitate rațională, este „lipirea” aprecierilor noastre la certitudinile descoperite prin subsolurile localităților învecinate, mult mai generoase în urme de locuire umană, ba și urme de fosile ale animalelor. Cu acestea prindem firul informatic... de cap.

În anul 1967 s-a descoperit, într-o carieră de piatră de pe raza comunei apropiate Ciupercenii Vechi, o **măsea de mastodont**, iar la comuna Salcia,